

VABARIIGI VALITSUS
MÄÄRUS

**Kaitseväe ja Kaitseliidu riikliku
järelevalvesse kaasamise tingimused ja kord**

Määrus kehtestatakse korrakaitseseaduse § 82⁴ lõike 1 alusel.

§ 1. Reguleerimis- ja kohaldamisala ning terminid

(1) Määrus reguleerib Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamist nii riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kui ka ilma selle volitusega.

(2) Kaitseväe kaasamine käesoleva määruse tähenduses on kaitseväelaste ja Kaitseväe valduses olevate vahendite kasutamine korrakaitseseaduse § 82¹ lõikes 2 nimetatud ülesannete täitmiseks.

(3) Kaitseliidu kaasamine käesoleva määruse tähenduses on Kaitseliidus sõjaväelise auastmega rahuaja ametikohal olevate tegevväelaste, Kaitseliidu tegevliikmete ja toetajaliikmete ning Kaitseliidu seaduse § 27 lõigetes 4 ja 6 nimetatud auliikmete (edaspidi koos *Kaitseliidu liige*) ning Kaitseliidu valduses olevate vahendite kasutamine korrakaitseseaduse § 82¹ lõikes 2 ülesannete täitmiseks.

(4) Kaitsevälase või Kaitseliidu liikme osalemist sündmuse või kriisiolukorra lahendamiseks moodustatud juhtimis- ja koostöövormis üksnes teabevahetuse, nõustamise või tegevuse koordineerimise eesmärgil ei loeta Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamiseks käesoleva määruse tähenduses.

§ 2. Kaasamise taotlemine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet esitab vastavalt oma pädevuse piires taotluse Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamiseks järgmiste riikliku järelevalve ülesannete täitmise:

- 1) otsingutööde tegemine maismaal lennuõnnetuse korral;
- 2) liikluse korraldamine ja reguleerimine ning turvalisuse tagamine;
- 3) riigipiiri valvamine;
- 4) politsei ja piirivalve seaduses ning selle alusel määratud isikute kaitsmine ja objektide valvamine;
- 5) kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsmine;
- 6) riigivastaste, avaliku rahu vastaste ja üldohtlike süütegude toimepanemise ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ning korrarikkumise kõrvaldamine;
- 7) isikute ja vara kaitsmine mehitamata õhusõiduki eest.

(2) Päästeamet esitab taotluse Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamiseks järgmiste riikliku järelevalve ülesannete täitmise:

- 1) päästesündmuse lahendamine ja demineerimistöö tegemine;
 - 2) ulatusliku evakuatsiooni läbiviimine ja varjumise korraldamine.
- (3) Riigi Infosüsteemi Amet esitab taotluse Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamiseks ühiskonna toimimise seisukohast oluliste võrgu- ja infosüsteemide kaitsmise.
- (4) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus, kes on asjaomase riikliku järelevalve ülesande täitmisel korrakaitseorgan, esitab taotluse Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamiseks kriisiolukorra lahendamisse.
- (5) Taotlus esitatakse:
- 1) Kaitsevägele, kui taotletakse Kaitseväge kaasamist;
 - 2) Kaitseliidule, kui taotletakse Kaitseliidu kaasamist.
- (6) Taotluses märgitakse järgmised andmed:
- 1) kaasamise õiguslik alus, millest nähtub ülesanne, mille täitmisse Kaitseväge või Kaitseliitu kaasatakse;
 - 2) kas Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamist taotletakse riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega või ilma selle volitusega;
 - 3) kaasamise eesmärk, sealhulgas selgitus, miks taotleja ei saa ülesannet täita ise ega vabatahtlikult kaasatud isiku abil, õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ning millised ülesande täitmiseks vajalikud muud vahendid tal puuduvad;
 - 4) kaasatavate isikute soovitud koguarv või selle ülempiir igal ajal;
 - 5) kaasatavate vahendite soovitud hulk ja kirjeldus;
 - 6) kaasamise soovitud tähtaeg;
 - 7) ülesande täitmise piirkond või muu ruumiline või tehniline ulatus, kui see on asjakohane;
 - 8) taotletavad riikliku järelevalve meetmed, relvad ja erivahendid, kui need erinevad korrakaitseaduse § 82¹ lõigetes 5 ja 7 sätestatust.
- (7) Taotlus esitatakse kirjalikus vormis.
- (8) Kui Kaitseväge või Kaitseliitu on vaja inimesi, vara või keskkonda ähvardava ohu tõttu kaasata viivitamata, võib taotluse esitada ka muus vormis ja vormistada kirjaliku taotluse niipea kui võimalik.
- (9) Kaasamise taotluse saamisel Kaitseväge või Kaitseliit:
- 1) kontrollib selle vastavust käesoleva määruse nõuetele;
 - 2) hindab oma võimet taotletud ülesannet täita ja kaasamise mõju oma põhiülesannete täitmisele;
 - 3) riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamise taotlemise korral korraldab otsuse ettevalmistamise;
 - 4) riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamise taotlemise korral esitab oma seisukoha taotluse esitanud asutusele.
- (10) Lõike 9 punktis 4 sätestatud juhul Kaitseväge või Kaitseliidu seisukoha saamisel edastab taotluse esitanud asutus taotluse koos Kaitseväge või Kaitseliidu seisukohaga asjaomasele ministeeriumile Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu ettevalmistamiseks.
- (11) Lõikes 10 sätestatud juhul taotluse ja Kaitseväge või Kaitseliidu seisukoha saamisel korraldab asjaomane ministeerium sellekohase Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu ettevalmistamise, selle Kaitseministeeriumiga kooskõlastamise ning Vabariigi Presidendi nõusoleku saamise.

§ 3. Kaasamise otsustamine

(1) Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustab:

- 1) Kaitseväge juhataja või tema volitatud ülem, kui Kaitseväge kaasatakse ilma riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusest;
- 2) Kaitseliidu ülem või tema volitatud isik, kui Kaitseliit kaasatakse ilma riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusest;
- 3) Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi nõusolekul, kui Kaitseväge või Kaitseliit kaasatakse riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega.

(2) Lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud kaasamise või kaasamisest keeldumise otsus vormistatakse kirjalikult. Kaasamise otsuses märgitakse vähemalt § 2 lõike 6 punktides 1 ja 4–7 nimetatud andmed.

(3) Kui Kaitseväge või Kaitseliitu on vaja inimesi, vara või keskkonda ähvardava ohu tõttu kaasata viivitamata, võib riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusest kaasamise otsuse teha muus vormis ja vormistada kirjaliku otsuse niipea kui võimalik.

(4) Riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega otsustatakse Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamine Vabariigi Valitsuse korraldusega.

(5) Lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud otsuse teinud organ teavitab kaasamise või kaasamisest keeldumise otsusest viivitamata kaasamist taotlenud korrakaitseorganit ja Kaitseministeeriumi. Lõike 1 punktis 3 nimetatud otsusest teavitatakse viivitamata Riigikogu juhatust ja riigikaitsekomisjoni esimeest.

(6) Kui jätkuv Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamine takistaks märkimisväärselt Kaitseväge või Kaitseliidu põhiülesannete täitmist, võib kaasamise otsustanud organ kaasamise enne tähtaega lõpetada, teavitades sellest enne kaasavat korrakaitseorganit.

(7) Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamist võib pikendada kuni 30 päeva kaupa, järgides korrakaitseseaduses ja käesolevas määruses kaasamise kohta sätestatud tingimusi ja korda.

§ 4. Kaasatud kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete alluvus

(1) Kaasamise otsuses määratakse, kas ülesannet täitev kaitseväelane või Kaitseliidu liige allutatakse:

- 1) ülesande täitmise eest vastutavale korrakaitseorgani ametnikule (edaspidi *vastutav ametnik*) või
- 2) käsuõigusega ülemale või juhile, kes saab ülesande täitmiseks korraldusi korrakaitseorganilt.

(2) Lõike 1 punktis 2 nimetatud käsuõigusega ülema või juhi määrab vastavalt Kaitseväge või Kaitseliit.

(3) Ülesannet täitval kaitseväelasel või Kaitseliidu liikmel on õigus ülesande täitmiseks antud korralduse täitmisest keelduda, kui korralduse täitmine:

- 1) võib seada ebaproportsionaalsesse ohtu kaitseväelase või Kaitseliidu liikme või tema alluvate elu või tervise või Kaitseväge või Kaitseliidu vara;
- 2) eeldab kaitseväelaselt või Kaitseliidu liikmelt teadmisi, oskusi, väljaõpet, füüsilisi võimeid või tervises seisundit, mida tal ei ole.

(4) Korralduse täitmisest keeldumist tuleb põhjendada korralduse andjale ja sellest viivitamata teavitada vahetut ülemat.

§ 5. Eritunnuse kirjeldus ja kasutamise nõuded

(1) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane või Kaitseliidu tegevliige peab kandma vormiriietust koos ohutusvestiga.

(2) Ohutusvest on isikukaitsevahendile kehtestatud nõuetele vastav kollast või oranži värvi ning helkurpaelttega märguriietus. Ohutusvest peab olema kinnitav viisil, mis tagab selle püsimise kandja seljas ülesande täitmise lõppemiseni.

(3) Ohutusvesti vasakul rinna piirkonnas ja seljaosal on musta värvi ja suurtähtedes kirjutatud sõna „KORRAKAITSE”, mille:

1) vähim laius rinna piirkonnas on 10,5 sentimeetrit ja seljaosal 22,5 sentimeetrit;

2) vähim kõrgus rinna piirkonnas on 3,2 sentimeetrit ja seljaosal 6,5 sentimeetrit;

(4) Paragrahvi lõikes 3 sätestatud mõõtmete suurendamisel suurendatakse kõiki mõõtmeid proportsionaalselt.

(5) Ülesande iseloomust tuleneval erandjuhul võib korrakaitseorgani loal loobuda vormiriietuse kandmisest ja eritunnuse kasutamisest.

§ 6. Sõiduki tähistuse kirjeldus ja kasutamine

(1) Riiklikus järelevalves kasutatav Kaitseväe või Kaitseliidu sõiduk tähistatakse eritunnusega.

(2) Kaitseväe ja Kaitseliidu sõiduk tähistatakse valget värvi kleebisega, millele on suurtähtedega kirjutatud musta värvi sõna „KORRAKAITSE”, mille:

1) vähim laius on 55 sentimeetrit;

2) vähim kõrgus on 13 sentimeetrit;

3) kirjastiil on Arial.

(3) Kleebisega tähistatakse sõiduki juhi ja kõrvalistuja poolne külg. Kleebis peab olema väljastpoolt sõidukit selgelt nähtav ning sellel olev sõna loetav.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud mõõtmete suurendamisel suurendatakse kõiki mõõtmeid proportsionaalselt.

(5) Ülesande iseloomust tuleneval erandjuhul võib korrakaitseorgani loal loobuda sõiduki eritunnuse kasutamisest.

§ 7. Kaasamise väljaõppe korraldus ja õpiväljundid

(1) Riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituseta kaasatavale kaitseväelasele või Kaitseliidu liikmele korraldab kaasav korrakaitseorgan enne ülesande täitmisele asumist ülesandepõhise juhendamise, mille käigus tutvustatakse vähemalt täidetavat ülesannet, alluvuse korraldust ja ohutusnõudeid.

(2) Riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasatava kaitseväelase ja Kaitseliidu tegevliikme väljaõppe korraldab kaasav korrakaitseorgan koostöös Kaitseväe või Kaitseliiduga.

(3) Väljaõppe tulemusena kaitseväelane või Kaitseliidu tegevliige vähemalt:

- 1) teab Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise õiguslikke aluseid, oma ülesannet, pädevuse piire ja alluvuse korraldust;
- 2) teab talle antud riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituste aluseid, ulatust ja piire;
- 3) oskab kohaldada talle lubatud riikliku järelevalve meetmeid ja vahetut sundi õiguspäraselt, proportsionaalselt ja ohutult;
- 4) oskab kasutada talle ülesande täitmisel lubatud erivahendit ja relva ohutult ning õiguspäraselt;
- 5) teab ülesande täitmisel korrakaitseorganiga koostöö, teabevahetuse ja tegevuse dokumenteerimise korda;
- 6) järgib ülesande täitmisel seaduslikkuse, proportsionaalsuse, inimväärikuse ja põhiõiguste kaitse põhimõtteid.

§ 8. Väljaõppe ja kaasamisega kaasneva kulu hüvitamine

(1) Kaitsevägele või Kaitseliidule hüvitatakse konkreetse riiklikku järelevalvesse kaasamise vajadusest tingitud käesoleva määruse § 7 kohase väljaõppega ning riiklikku järelevalvesse kaasamisega seotud otsene mõistlik kulu.

(2) Kaitsevägi või Kaitseliit esitab lõikes 1 nimetatud kulu hüvitamise taotluse kaasavale korrakaitseorganile 30 päeva jooksul väljaõppe lõppemisest või kaasamise tähtaja lõppemisest.

(3) Kaasav korrakaitseorgan hüvitab lõikes 1 nimetatud kulu oma eelarvest või selle katmiseks taotletakse vahendeid Vabariigi Valitsuse reservist riigieelarve seaduse § 58 alusel kehtestatud korras.

(4) Kaitseliidu liikmele kaasamise käigus tekkinud kulu hüvitatakse Kaitseliidu seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud alustel ja korras.

§ 9. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. oktoobril 2026. a.

Kristen Michal
Peaminister

Hanno Pevkur
Kaitseminister

Keit Kasemets
Riigisekretär